

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

- A.** Γύρω από την άτρακτο και ίσα διαστήματα τρεις άλλες γυναίκες καθισμένες, καθεμιά σε θρόνο, οι κόρες της Ανάγκης, οι Μοίρες, ντυμένες στα λευκά, φορώντας στεφάνια στα κεφάλια τους, η Λάχεση και η Κλωθώ και Άτροπος, (έλεγε ότι) τραγουδούσαν σύμφωνα με την αρμονία των Σειρήνων, η Λάχεσις τα περασμένα, η Κλωθώ τα τωρινά, και η Άτροπος τα μελλοντικά. Και η Κλωθώ αγγίζοντας το αδράχι με το δεξί της χέρι κατά διαστήματα, (έλεγε πως) βοηθούσε (την Ανάγκη) στην περιστροφή της εξωτερικής περιφοράς, η Άτροπος πάλι με το αριστερό χέρι με τον ίδιο τρόπο (βοηθούσε) στις εσωτερικές περιστροφές. Η δε Λάχεση με καθένα χέρι της άγγιζε την άτρακτο βοηθώντας τότε τη μια τότε την άλλη περιφορά. Αυτές (οι ψυχές) λοιπόν, όταν έφτασαν,(είπε πως) έπρεπε να παρουσιαστούν αμέσως μπροστά στη Λάχεση. Κάποιος προφήτης τότε (είπε πως) πρώτα τις έβαλε να σταθούν σε κανονικά διαστήματα και έπειτα, αφού πήρε από τα γόνατα της Λάχεσης κλήρους και παραδείγματα τρόπων ζωής και ανέβηκε σε ένα υψηλό βήμα, είπε:
- B1.** Προφήτης είναι το πρόσωπο που μιλά υπό τη επήρεια κάποιας θεότητας. Αποκαλύπτει τη θεϊκή βούληση, το μέλλον, ή διακηρύσσει και ερμηνεύει το θείο λόγο. Η παρουσία του προφήτη στη διαδικασία της εκλογής βίων από τις ψυχές τονίζει τον ιεροπρακτικό της χαρακτήρα. Είναι μια πράξη ιερή, ένα μυστήριο. Μιλά επάνω σε βήμα υψηλό, και γιατί έτσι ακούγεται από όλους (**πρακτική σημασία** ύψιλου βήματος) και γιατί εξυψώνεται στη συνείδηση των ακροατών του αποκτώντας κύρος και μεγαλοπρέπεια (**συμβολική σημασία** του ύψιλου βήματος). Δικαιούται να αγγίζει τα γόνατα της Λάχεσης και να παίρνει από εκεί τους κλήρους και τα παραδείγματα βίων. Ο λόγος του έχει ιερατική μεγαλοπρέπεια, όγκο, αξίωμα και επισημότητα, καθώς απουσιάζουν τα ρήματα, παρατηρείται παρέκκλιση από τη φυσική σειρά των λέξεων στην πρώτη πρόταση «Ανάγκης θυγατρός κόρης Λαχέσεως λόγος» (κανονικά η σύνταξη είναι «Λόγος Λαχέσεως κόρης θυγατρός Ανάγκης»), υπάρχουν πολλές γενικές προσδιοριστικές, ασύνδετο σχήμα, αντίθετες έννοιες και χιαστά σχήματα. Ο λόγος του είναι αυστηρός, πυκνός, αφοριστικός, επίσημος, προφητικός, με ειδική απόχρωση εννοιών και ιδιότυπη συντακτική διάρθρωση. Έχει μορφή διαγγέλματος.
- B2.** Με βάση τον εσχατολογικό μύθο του Ηρόδου η εκλογή βίου από τις ψυχές, πριν αρχίσουν το νέο κύκλο της επίγειας ζωής τους, είναι ελεύθερη. Κι αυτό για τους ακόλουθους λόγους:
- Δεν υπάρχει επηρεασμός, μεσολάβηση κανενός δαίμονα ή θεότητας. Δεν εκλέγει ο θεός με κλήρο τον άνθρωπο που θα συνοδεύσει στη ζωή. Ρητά επισημαίνεται ότι οι άνθρωποι διαλέγουν δαίμονα τη στιγμή που μόνοι τους διαλέγουν παράδειγμα βίου. Οι άνθρωποι ανάλογα με την εκλογή τους θα είναι ευδαίμονες ή κακοδαίμονες.
 - Η εκλογή γίνεται μετά από μια μακρόβια πορεία της ψυχής, και επίγεια και μεταθανάτια, με συνέπεια και κριτήρια να έχουν διαμορφωθεί και γνώση να υπάρχει και δυνατότητα μετάθεσης ευθυνών σε άλλον για την επιλογή να μην ευσταθεί.
 - Κάθε ψυχή έχει τη δυνατότητα να διαλέξει όποιον τύπο βίου κρίνει ως καλύτερο. Είτε πρώτος είτε τελευταίος στη σειρά εκλογής, όλοι έχουν τις ίδιες ευκαιρίες να επιλέξουν

αυτό που προκρίνουν αυτόβουλα. Τα παραδείγματα των βίων είναι περισσότερα από τις ψυχές που επιλέγουν.

Οι μόνοι περιορισμοί είναι η πειθαρχημένη διάταξη («έν τάξει διαστήσαι»), η σειρά εκλογής που καθορίζεται από τους κλήρους («λαχών») και το αμετάκλητο της επιλογής («ᾧ συνέσται ἐξ ἀνάγκης»). Αυτοί όμως οι περιορισμοί δεν επηρεάζουν την εκλογή.

Ο συνδυασμός κλήρου και αίρεσης / εκλογής είναι τρόπος συμφιλίωσης ανάμεσα στην ελευθερία και την ανάγκη. Ο Πλάτων συνδυάζει τη θεϊκή επέμβαση στα ανθρώπινα με την ελεύθερη επιλογή και την ηθική ευθύνη του ανθρώπου. Η ύπαρξη του κλήρου υπογραμμίζει τη μοναδικότητα της προσωπικότητας κάθε ψυχής. Η επιλογή λοιπόν είναι ελεύθερη με αυτές βέβαια τις προϋποθέσεις, αλλά, αφού πραγματοποιηθεί, είναι δεσμευτική και αμετάκλητη και η ψυχή είναι αναγκασμένη να ζει με τον επιλεγμένο τρόπο ζωής. Επομένως, είναι φυσικό επόμενο να είμαστε, να το γνωρίζουμε και να αισθανόμαστε υπεύθυνοι. Η συναίσθηση της ευθύνης μας καθιστά αναπόφευκτα περισσότερο προσεκτικούς και μετρημένους. Η ευθύνη βαρύνει τον εκλογέα «αίτια έλομένου» και όχι το θεό, το υποκείμενο και όχι τον εκάστοτε ξένο «θεός άναίτιος». Στο κρίσιμο λοιπόν σημείο της επιλογής καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσουν η φρόνηση και η παιδεία.

Ο Πλάτων υποστήριξε ότι ο άνθρωπος διαλέγει τη ζωή του, είναι υπεύθυνος για τη μοίρα του, την ευτυχία ή τη δυστυχία του και όχι κάποιος θεός. Η λαϊκή αντίληψη που θέλει κάποιος θεός να συντροφεύει μυστικά τη ζωή μας και να την καθοδηγεί είναι ανάγκη και λιμάνι του ανθρώπου. Στην Πολιτεία ο Πλάτων αντιστρέφει τη λαϊκή αντίληψη και διατυπώνει την ανατρεπτική άποψη ότι ο άνθρωπος διαλέγει το δαίμονα, που απλώς παρακολουθεί την εκπλήρωση όσων αποφάσισε ο ίδιος («άποπληρωτήν τών αίρεθέντων»). Η ζωή διαμορφώνεται από τον καθένα μας και τον ίδιο τον εαυτό μας βαρύνει η ευθύνη της.

Οι άνθρωποι συνηθίζουν να επιρρίπτουν στους θεούς την αιτία της προσωπικής τους δυστυχίας. Σε αντίθεση με αυτή την παραδοσιακή αντίληψη, ο Πλάτωνας υποστηρίζει ότι ο θεός, επειδή είναι αγαθός, δεν μπορεί να είναι υπεύθυνος για το κακό. Την κατακλείδα του λόγου της Λάχησης επικαλούνταν στα μεταγενέστερα χρόνια οι στοχαστές (χριστιανοί και μη) που υπεράσπιζαν την ελευθερία της βούλησης. Σε μια προτομή του Πλάτωνα (που χρονολογείται στον 1ο αι. π.Χ και βρέθηκε στα Τίβουρα, είναι χαραγμένες (προφανώς ως συνόψιση της πλατωνικής φιλοσοφίας) οι φράσεις: «αίτια έλομένω (sic) θεός άναίτιος» και «ψυχή πάσα άθάνατος» (Φαίδρ. 245c).

B3. σχολικό βιβλίο σελ. 35 «Τα όπλα τών ήταν η διαλεκτική Πρώτη αλήθεια των πραγμάτων»

σχολικό βιβλίο σελ. 56. «Η μέθοδος του Σωκράτη...κατανόηση του πράγματος που μελετούν»

- B4.** επιγονατίδα → γονάτων
 Αποκληρώνω → κλήρους
 δεισιδαιμονία → δαίμων
 οικοδέσποινα → άδέσποτον
 ατιμία → άτιμάζων

Γ.1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

Νομίζω δε, άνδρες Αθηναίοι, ότι ο Εργοκλής σχετικά μεν με την Αλικαρνασσό και την εξουσία/στρατηγία και σχετικά με όσα έχουν γίνει από αυτόν δεν θα επιχειρήσει / προσπαθήσει να απολογηθεί, θα πει όμως ότι τάχα ξαναγύρισε στην πατρίδα από τη Φυλή και ότι είναι δημοκρατικός [...]. Εγώ όμως, άνδρες Αθηναίοι, δεν έχω την ίδια

γνώμη όσον αφορά σε τέτοιου είδους ανθρώπους, αλλά όσοι επειδή επιθυμούν την ελευθερία μεν και το δίκαιο και θέλουν να ισχύουν οι νόμοι κι επειδή μισούν εκείνους που αδικούν συμμετείχαν στους δικούς σας κινδύνους, (νομίζω) ότι δεν είναι φαύλοι πολίτες και ισχυρίζομαι ότι δίκαια η εξορία τους μπορεί να λαμβάνεται υπόψιν· όσοι όμως αφού ξαναγύρισαν στην πατρίδα αδικούν εσάς τους δημοκρατικούς σε καιρό δημοκρατίας, τις δε ατομικές τους περιουσίες κάνουν μεγάλες από τα δικά σας (δημόσια χρήματα), αρμόζει να τους μισείτε πολύ περισσότερο από τους Τριάκοντα.

Γ.2. τοῖς πραχθεῖσι(ν)

κατελήλυθε

τοιαύτη

μετασχέτω

ὥ πολῖτα

ἔφησθα

τῷ πλήθει

ὥ μείζον

μάλιστα

ὀργισθήσεσθαι

Γ.3. α. αὐτῷ: δοτική του ποιητικού αιτίου στην επιθετική μετοχή «τῶν πεπραγμένων»
(συντελικός χρόνος)

περί τῶν τοιούτων: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στο «τὴν γνώμην ἔχω».

τούς νόμους: υποκείμενο του απαρέμφατου «ἰσχύειν» - (ετεροπροσωπία).

κινδύνων: αντικείμενο στο ρήμα «μετέσχον».

πονηροῦς: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο «πολίτας».

ὀργίζεσθαι: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο του απροσώπου ρήματος «προσῆκει», υποχρεωτική ετεροπροσωπία.

Γ.3.β. Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο «ὥς», που δηλώνει υποκειμενική γνώμη. Εκφέρεται με Οριστική Ενεστώτα «ἐστί» που φανερώνει το πραγματικό. Λειτουργεί ως αντικείμενο στο απαρέμφατο «ἐρεῖν» (λεκτικό ρήμα).